

Stanisław Hećka

Adwokaci o Powstaniu Warszawskim

Palestra 29/1(325), 95-97

1985

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Okres pierwszej wojny światowej przeżył autor we Lwowie, odbywając służbę wojskową w miejscowym Sądzie Garnizonowym. W roku 1918 wziął udział w obronie Lwowa. Mianowano go wtedy łącznikiem między dowódcą obrony Lwowa Czesławem Mączyńskim a rządem polskim w Warszawie. Po demobilizacji w 1920 roku podejmuje pracę we własnej kancelarii adwokackiej we Lwowie przy ulicy Kopernika 20. Okres dwudziestolecia międzywojennego to okres jego samodzielnej pracy adwokackiej. Prowadził w tym czasie wyłącznie sprawy cywilne, a zwłaszcza sprawy spadkowe, oddłużeniowe i związane z obrotem cywilnym.

Druga wojna światowa zastaje autora we Lwowie. Uchodzi stąd najpierw na Węgry, a potem — jak powracająca fala — do kraju dawnych swych przodków, do Francji. Bierze czynny udział we francuskim ruchu oporu, zostaje aresztowany przez gestapo, skąd powraca z nadszarpniętym zdrowiem. W lutym 1946 roku powraca do kraju, zatrzymuje się w Poznaniu, gdzie na zaproszenie profesora Dąbrowskiego podejmuje się ciężkiej i odpowiedzialnej pracy w charakterze generalnego sekretarza Uniwersytetu Poznańskiego, organizując od podstaw tę placówkę uniwersytecką. Zmarł, przygnębiony ciężarem życia, w listopadzie 1947 roku.

NOTATKI

ADWOKACI O POWSTANIU WARSZAWSKIM

W dniu 13 października 1984 r. odbyła się w Poznaniu w „Sali Malinowej” Pałacu Działyńskich sesja naukowa zorganizowana przez Komisję Historyczną przy Okręgowej Radzie Adwokackiej w Poznaniu. Tematem sesji był „Udział adwokatów w Powstaniu Warszawskim”. Sesja zorganizowana została dla uczczenia 40 rocznicy tego powstania.

Otwarcia sesji dokonał — w imieniu dziekana ORA — wicedziekan adw. Jan Turski, który powitał przybyłych na sesję zaproszonych gości: prezesa NRA adw. Marię Budzanowską, kierownika OBA przy NRA adw. Jadwigę Rutkowską, przewodniczącego Rady Naukowej przy OBA adw. Witolda Bayera, gości przybyłych z sąsiednich izb (zielonogórskiej, wrocławskiej, bydgoskiej), a nadto przedstawiciele sądownictwa, prokuratury, instytucji naukowych m. Poznania i Uniwersytetu Adama Mickiewicza oraz licznie zebranych gości z całej Izby Wielkopolskiej, obejmującej swym działaniem 5 wielkopolskich województw.

Przewodnictwo sesji objął przewodniczący Komisji Historycznej przy ORA w Poznaniu adw. Stanisław Hęcka. Udzielił on na wstępie głosu prezesowi NRA adw. Marii Budzanowskiej, która w serdecznych słowach powitała i pozdrowiła obecnych w imieniu NRA, składając jednocześnie wyrazy uznania dla Izby Wielkopolskiej za za podjętą inicjatywę i organizację sesji oraz wyrażając radość, że przez swój udział w dzisiejszej sesji ma możliwość po raz pierwszy jako prezes NRA być gościem Izby poznańskiej.

Jako pierwszy z prelegentów sesji wystąpił honorowy gość adw. Adam Bień, b. członek Delegatury Rządu RP na Kraj, uczestnik Powstania Warszawskiego, a następnie w 1945 r. — uczestnik pamiętnego „procesu 16” w Moskwie.

Adw. Adam Bień w swym obszernym i opartym na własnych doświadczeniach i przeżyciach referacie pt. „Powstanie sierpniowe 1944 r. — Początek, perspektywy,

koniec" przedstawił w niezwykle interesujący sposób poszczególne problemy Powstania Warszawskiego z ciekawym i mniej znanym naświetleniem niektórych wydarzeń, które autorowi, jako członkowi Delegatury Rządu RP mającemu osobiste kontakty z czołowymi postaciami tych czasów, były dobrze znane.

Adw. Adam Bień w wystąpieniu swym podkreślił wybitną rolę adwokatów w pracach legislacyjnych Delegatury Rządu RP, a zwłaszcza w okresie powstania, przy opracowaniu i wydaniu 3 kolejnych numerów „Dziennika Ustaw” RP, których forma zewnętrzna była identyczna z przedwojennymi egzemplarzami, co podkreśliło ciągłość legislacyjnoprawną. Pojedyncze egzemplarze tego wydawnictwa zachowały się do dziś. W jednym z tych numerów znajdują się również przepisy dotyczące działania adwokatury.

W programie sesji przewidziany był następnie referat adw. dra Kazimierza Ostrowskiego z Krakowa, oficera Komendy Głównej AK w czasie powstania, pt. „Adwokaci w Powstaniu Warszawskim 1944 r.”. Niestety, z powodu nagłej choroby prelegenta referat ten nie mógł być wygłoszony. W związku z tym, na prośbę organizatorów sesji, adw. Jadwiga Rutkowska, kierownik OBA przy NRA, która sama brała udział w powstaniu i ma obszerne i cenne zbiory dokumentów z tego okresu oraz zajmuje się historią Powstania Warszawskiego (por. znakomity referat tej autorki wygłoszony na sesji naukowej OBA w Warszawie w 1982 r.), w ciekawym swym wystąpieniu przedstawiła zebrany obecny stan badań naukowych i historycznych na temat omawianego powstania.

Dalsza część programu sesji, po pierwszych 2 referatach o charakterze syntetycznym i naukowym, miała charakter wspomnieniowy i refleksyjny, oparty na osobistych przeżyciach i wrażeniach uczestników Powstania Warszawskiego.

Adw. Stefan Mizera z Warszawy, związany pochodzeniem i studiami z Wielkopolską i Poznaniem, co podkreślił na samym wstępie swego wystąpienia, przekazał w interesującej i pięknie literacko opracowanej formie, łącznie z cytowaniem K.K. Baczyńskiego, swoje własne przeżycia i refleksje z Powstania Warszawskiego, zatytułowane przezeń w znamienny sposób: W środku piekła.

Następny prelegent adw. Kazimierz Garszyński z Poznania zmuszony był z powodu stanu zdrowia wycofać swój referat zatytułowany „Wspomnienia z r. 1944 w Warszawie”.

Ostatnim przewidzianym w programie sesji wystąpieniem były wspomnienia adw. Romana Kręglewskiego (Izba poznańska) pt. „Obrona Mokotowa”. Autor wspomnień brał udział jako młody podchorąży w walkach powstańczych, mianowicie w formacjach pułku „Baszta”.

Po krótkiej przerwie adw. Adam Bień, na prośbę zebranych i w nawiązaniu do treści dalszych wypowiedzi kolejnych prelegentów, zabrał ponownie głos i udzielił dodatkowych wyjaśnień i uzupełnień na podstawie rękopisu swych wspomnień zatytułowanych „Dziesięciolecie 1939—1949”. Część tych materiałów została już opublikowana w kilku kolejnych numerach miesięcznika „Więź” z 1984 r.

Wspomnieniami swymi z Powstania o bardzo osobistym i uczuciowym zabarwieniu podzieliła się również z zebranymi adw. Maria Budzanowska, wówczas łączniczka „Szarych Szeregów”.

Nie zabrakło zatem na spotkaniu w Pałacu Działyńskich wspomnień tych, co walczyli i piórem, i orężem, tych, co przeżyli, aby móc dać świadectwo tamtych trudnych czasów. Świadectwo autentyczne, prawdziwe. Przekaz nieklamany, bez przemilczeń i niedopowiedzeń. Dzieje i tragizm Powstania widziane oczyma uczestników tych dni, i to uczestników: od ministra RP, członka Delegatury, do podchorążego AK i 14-letniej harcerki z „Szarych Szeregów”.

Mimo upływu 40 lat od tych niezapomnianych przeżyć sprawy te i dzieje, które

weszły już do najnowszej historii Polski, są również obecnie po tylu latach nadal bliskie, żywe, interesujące, jak i do końca jeszcze nie wyjaśnione. Wymownym tego dowodem było duże i widoczne zainteresowanie zebranych na sali, i to zarówno treścią referatów i wspomnień, jak i, co też dało się zauważyć, osobami prelegentów (szczególnie osobą adw. Adama Bienia), żywych świadków i uczestników tych wydarzeń sprzed 40 lat oraz współtwórców ówczesnych dziejów.

Należy jeszcze nadmienić, że w tym samym dniu, przed sesją, w kolegiacie Poznańskiej została odprawiona uroczysta Msza Żałobna za poległych w Powstaniu Warszawskim prawników polskich.

adw. Stanisław Hęcka

WSPOMNIENIA POŚMIERTNE

1.

Prof. dr Maria Lipczyńska (1916—1984)
--

Dnia 8 sierpnia 1984 r. zmarła w Warszawie profesor dr hab. Maria Lipczyńska-Koper, kierownik Katedry Postępowania Karnego Uniwersytetu Wrocławskiego.

Urodziła się 18.VI.1916 r. w Samborze. Studia na Wydziale Prawa i Administracji UJ ukończyła w 1938 r. Opracowywanie rozprawy doktorskiej rozpoczęła w okresie studiów, dzięki czemu już w 1939 r. obroniła pracę doktorską pt. „Pojęcie niebezpieczeństwa i sprowadzenie niebezpieczeństwa w polskim kodeksie karnym”. W sierpniu 1938 r. rozpoczęła aplikację sądową w Sądzie Okręgowym w Krakowie.

Wybuch wojny przerywa jej kontakt z uniwersytetem i sądem. Do 1945 roku pracuje w charakterze urzędniczki w Izbie Rzemieśniczej w Krakowie. Po wojnie kończy aplikację, zdaje egzamin sędziowski. Zostaje niebawem mianowana asesorem sądowym i przydzielona do Prokuratury Sądu Okręgowego w Krakowie. W 1947 r., już jako podprokurator Sądu Okręgowego, pełni funkcję zastępcy kierownika wymienionej prokuratury. Jednocześnie nawiązuje ponownie kontakt ze swą macierzystą uczelnią. W roku akademickim 1947/1948 prowadzi w charakterze asystenta kontraktowego zajęcia z logiki. Do stałej pracy na uniwersytecie przechodzi w 1950 r., zajmując kolejno stanowiska: asystenta, st. asystenta i adiunkta, początkowo w Katedrze Prawa i Postępowania Karnego, a następnie — po utworzeniu osobnej katedry w 1951 r. — w Katedrze Postępowania Karnego. Od pierwszych lat swej pracy w charakterze nauczyciela akademickiego łączy pracę naukowo-dydaktyczną w dziedzinie prawa i postępowania karnego z logiką dla prawników (przejęciowo wykłada logikę również w Warszawie i w Katowicach). Należy dodać, że w okresie pracy na stanowisku adiunkta UJ pełniła także funkcję adwokata w Zespole Adwokackim Nr 7 w Krakowie.

W dniu 8.VI.1961 r. nadano dr Marii Lipczyńskiej, uchwałą Rady Wydziału Prawa UJ, stopień naukowy docenta na podstawie pracy habilitacyjnej pt. „Stanowisko oskarżonego w procesie karnym Polski Ludowej” (ogłoszonej drukiem przez WPr.